

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖS**

PAŽYMA

DĖL VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO NR. I-657 13¹, 30, 32, 33, 34 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO BEI CIVILINĮ PROCESĄ REGLAMENTUOJANČIŲ EUROPOS SĄJUNGOS IR TARPTAUTINĖS TEISĖS AKTŲ ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO NR. X-1809 PRIEDO PAKEITIMO IR PAPILDYMO DEVINTUOJU⁶ SKIRSNIU ĮSTATYMO PROJEKTŲ (TAP-22-1333) (TAIS-22-8423(2))

2022-08-04 Nr. NV-2234

Vilnius

Rengėjas: Teisingumo ministerija.

Tikslas: įgyvendinti Direktyvoje (ES) 2020/1828 numatytą atstovaujamųjų ieškinių mechanizmą, skirtą apsaugoti vartotojų kolektyvinius interesus, nacionaliniu lygmeniu sudaryti veiksmingas sąlygas reikšti ieškinius dėl vartotojų viešojo intereso gynimo ir taip užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį.

Esama situacija:

- Direktyva (ES) 2020/1828 nustato taisykles, kad atstovaujamojo ieškinio mechanizmas, skirtas apsaugoti vartotojų kolektyvinius interesus, būtų prieinamas visose ES valstybėse narėse, kartu nustatant apsaugos priemones, jog būtų išvengta piktnaudžiavimo procesu. Atstovaujamasis ieškinys – tai ieškinys, skirtas vartotojų kolektyvinių interesų apsaugai, kurį kaip ieškovas civiliniame procese pareiškia įgaliotas subjektas (juridinis asmuo) vartotojų vardu, siekdamas verslo subjektų veiksmų ar neveikimo nutraukimo, jų uždraudimo ir (ar) vartotojų teisių gynimo priemonių taikymo. Direktyva (ES) 2020/1828 taikoma atstovaujamesiems ieškiniams, pareikštiems dėl šios direktyvos I priede nurodytų ES teisės nuostatų pažeidimų, kuriais daroma ar gali būti padaryta žala vartotojų kolektyviniams interesams. Šiame priede pateiktas 66 ES teisės aktų, kurie apima vartotojų kolektyvinius interesus įvairiose veiklos srityse, sąrašas (*t. y. teisės aktai, nustatantys keleivių teises, reglamentuojantys informacinės visuomenės paslaugas, elektroninių ryšių paslaugas, finansines paslaugas, maisto saugą, cheminių medžiagų tvarkymą, energijos tiekimą, medicinos priemonių tiekimą, asmens duomenų apsaugą ir kt.*);
- Pagal Direktyvą (ES) 2020/1828 atstovaujamieji ieškiniai gali būti reiškiami dėl uždraudžiamųjų priemonių (*t. y. dėl verslo subjektų veiksmų nutraukimo ar uždraudimo*) ir dėl vartotojų teisių gynimo priemonių (pvz., žalos atlyginimo);
- Direktyvoje (ES) 2020/1828 nustatytas atstovaujamųjų ieškinių nagrinėjimo modelis skiriasi nuo Civilinio proceso kodekse (CPK) įtvirtinto grupės ieškinio bylų nagrinėjimo modelio: visų pirma skiriasi tai, koks subjektas laikomas ieškovu (*pagal Direktyvą vartotojai nėra laikomi ieškovais, o pareiškiant ieškinį dėl uždraudžiamųjų priemonių taikymo apskritai nereikalaujama vartotojų dalyvavimo procese; tuo tarpu grupės ieškinio bylose pagal CPK patys vartotojai laikomi ieškovais*), taip pat skiriasi vartotojų dalyvavimo bylose, jų informavimo, vartotojams tenkančių proceso išlaidų paskirstymo ypatumai ir kt.;
- Direktyvos (ES) 2020/1828 nuostatos turi būti perkeltos į nacionalinę teisę ne vėliau kaip 2022 m. gruodžio 25 d., o taikomos nuo 2023 m. birželio 25d.

Esmė:

- nustatyti subjektus, turinčius teisę pareikšti ieškinį Lietuvos teisme dėl vartotojų viešojo intereso gynimo, išskiriant, kaip ir numatyta Direktyvoje (ES) 2020/1828, dviejų tipų ieškinius:
  - *ieškinius dėl verslininko veiksmų ar neveikimo nutraukimo ar jų uždraudimo* – teisę pareikšti šiuos ieškinius turi: Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, įgaliotosios vartotojų asociacijos, kituose Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatyti subjektai, taip pat kitų ES valstybių narių pagal Direktyvą (ES) 2020/1828 paskirti kompetentingi subjektai atstovaujamesiems ieškiniams pareikšti;
  - *ieškinius dėl vartotojų teisių gynimo priemonių taikymo* (pvz., žalos atlyginimo) – teisę pareikšti šiuos ieškinius turi įgaliotosios vartotojų asociacijos, kituose įstatymuose nustatyti subjektai ir kitų ES valstybių narių pagal Direktyvą (ES) 2020/1828 paskirti kompetentingi subjektai atstovaujamesiems ieškiniams pareikšti. Pažymėtina, kad paprastai ieškinius dėl kolektyvinio žalos atlyginimo vartotojams reiškia vartotojų organizacijos (nevyriausybines organizacijos), ir tokia veikla nėra būdinga kompetentingoms valstybės institucijoms.
- suteikti įgaliojimus Lietuvos subjektams prireikus pareikšti ieškinį dėl vartotojų kolektyvinių interesų gynimo kitose ES valstybėse narėse:
  - *ieškinius dėl verslininko veiksmų ar neveikimo nutraukimo ar jų uždraudimo* turi teisę pareikšti Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba ir įgaliotoji vartotojų asociacija, kuri pateikė Teisingumo ministerijai prašymą būti paskirtai tokių ieškinių pareiškimo tikslu. Teisingumo ministerija notifikuoja tokią įgaliotąją vartotojų asociaciją Europos Komisijai, kuri pagal Direktyvą (ES) 2020/1828 skelbia kompetentingų subjektų, turinčių teisę pareikšti atstovaujamuosius ieškinius, sąrašą;
  - *ieškinius dėl vartotojų teisių gynimo priemonių taikymo* turi teisę pareikšti įgaliotoji vartotojų asociacija, pateikusi Teisingumo ministerijai prašymą būti paskirtai tokių ieškinių pareiškimo tikslu ir įtraukta į minėtą Europos Komisijos pagal Direktyvą (ES) 2020/1828 sudarytą kompetentingų subjektų sąrašą.
- nustatyti, kad Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba iki 2023 m. birželio 24 d. turi patikrinti, ar vartotojų asociacijos, įrašytos į įgaliotųjų vartotojų asociacijų sąrašą iki šio įstatymo įsigaliojimo, atitinka naujus reikalavimus;
- nustatyti, kad, pareiškiant ieškinį dėl verslininko veiksmų ar neveikimo nutraukimo ar jų uždraudimo, pakanka apibūdinti vartotojų, kurių kolektyviniams interesams atstovaujama pareikštu ieškiniu, grupę (pvz., *nurodant, kad ginami vartotojų, sudariusių organizuotos turistinės kelionės sutartis su konkrečiu kelionių organizatoriumi, interesai*). Tuo tarpu, pareiškiant ieškinį dėl teisių gynimo priemonių taikymo, nurodomi kiekvieno vartotojo, kurio interesams atstovaujama pareikštu ieškiniu, duomenys;
- nustatyti, kad draudžiama finansuoti ieškinį dėl teisių gynimo priemonių taikymo, jeigu finansavimą teikiantis trečiasis asmuo yra verslininko, kuriam reiškiamas ieškinyje, konkurentas arba nuo jo priklauso. Informacija, kad ieškinį dėl teisių gynimo priemonių taikymo finansuoja trečiasis asmuo, turi būti nurodyta ieškinyje ir teismui turi būti nurodyti tokio finansavimo šaltiniai. Teismas, nustatęs, kad pareiškiant ieškinį nesilaikyta nurodytų reikalavimų, nustato terminą ieškinio trūkumams pašalinti. Jeigu šių trūkumų pašalinti neįmanoma, teismas atsisako priimti ieškinį, o priimtą ieškinį palieka nenagrinėtą;
- nustatyti bylinėjimosi išlaidų paskirstymo ypatumus. Be kita ko, siūloma nustatyti, kad kompetentingo subjekto patirtos išlaidos, susijusios su informacijos teikimu

suinteresuotiems vartotojams ieškinio pareiškimo ar nagrinėjimo tikslu, laikomos išlaidomis, susijusiomis su bylos nagrinėjimu. Be to, kompetentingas subjektas bylose dėl vartotojų teisių gynimo priemonių taikymo gali reikalauti iš vartotojų sumokėti ieškinio administravimo mokestį, kuris pagal Direktyvą (ES) 2020/1828 turi būti „nedidelis“. Tokiu atveju vartotojų mokamas ieškinio administravimo mokestis priskiriamas prie išlaidų, susijusių su bylos nagrinėjimu. Didžiausias tokio mokesčio dydis bus nustatytas įstatymo įgyvendinamajame teisės akte.

Derinimas:

- derinta su Aplinkos, Ekonomikos ir inovacijų, Energetikos, Finansų, Susisiekimo, Sveikatos apsaugos, Žemės ūkio ministerijomis, Teisėjų taryba, Nacionaline teismų administracija, Lietuvos advokatūra, Lietuvos antstolių rūmais, Generaline prokuratūra, Ryšių reguliavimo tarnyba, Valstybine energetikos reguliavimo taryba, Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Valstybine duomenų apsaugos inspekcija, vartotojų asociacijomis ir verslo asociacijomis;
- Aplinkos, Ekonomikos ir inovacijų, Energetikos, Susisiekimo, Sveikatos apsaugos, Žemės ūkio ministerijos, Lietuvos advokatūra, Valstybinė energetikos reguliavimo taryba, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba derino be pastabų;
- Į Finansų ministerijos ir Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos pastabas buvo atsižvelgta. Į Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos, Teisėjų tarybos ir Vartotojų aljanso pastabas buvo atsižvelgta iš dalies, išskyrus Vartotojų aljanso pastabą nustatyti, kad vartotojai galėtų prisijungti prie ieškinio ne tik pradinėje ieškinio stadijoje, bet ir galutinėje ieškinio nagrinėjimo stadijoje, tačiau Teisingumo ministerijos nuomone, vėlyvas vartotojų prisijungimas prie ieškinio nagrinėjimo galėtų lemti tai, kad teismui jau pažengusiame procese tektų vertinti naujas faktines aplinkybes, vartotojų reiškiamus reikalavimus, jų sąsajas su nagrinėjama byla ir pan. ir tai galėtų lemti išaugusią proceso trukmę.
- Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pateikė tikslinamojo pobūdžio pastabų.

Atitiktis Vyriausybės programai: tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatos neįgyvendinamos.

Dalykinio vertimo išvada: siūlytina klausimą svarstyti Vyriausybės posėdžio A dalyje, prieš tai aptarus tarpinstituciniame pasitarime.

Patarėjas

Saulius Gaigalas

Saulius Gaigalas, tel. +37052098789; +37065842722, el. p. saulius.gaigalas@lrv.lt